

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

(Хмарський В. М.)

20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СТАНДАРТИ ЕТИКИ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти I освітній рівень

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
(назва інституту, факультету)

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Стандарти етики».

Розробники: Бичкова Н.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин ФМВПС ОНУ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від “31” серпня 2020 р.

Завідувач кафедри СГ і МЄВ

(підпис)

(Якубовський С.О.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від “09” вересня 2020 р.

Голова НМК

(підпис)

(Хорошилов О.Ю.)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

1. **Опис навчальної дисципліни**

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 2 змістових модулів – 2 ІНДЗ* – Аналіз етичних дилем	Галузь знань 29 – Міжнародні відносини (шифр і назва) Спеціальність 292 – Міжнародні економічні відносини (код і назва) Спеціалізації: - _____ (назва) Рівень вищої освіти: перший	за вибором студента	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		4-й	-
		<i>Семестр</i>	
		8-й	-
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	-
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	-
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	
		у т.ч. ІНДЗ*: - 24 год.	
Форма підсумкового контролю: залік			

* – за наявності

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - оволодіння студентами теоретичними знаннями та набуття практичних навичок використання міжнародних норм та принципів етичної поведінки фахівців у сфері міжнародних фінансів та інвестицій, визнання відповідальності перед громадськістю. Вивчення студентами даної дисципліни повинно сприяти опануванню практичними навичками з застосування професійних стандартів і кодексів та сприяти підвищенню ефективності вирішення етичних дилем.

Завдання:

- вивчення фундаментальних принципів етики фахівця у сфері міжнародних фінансів та інвестицій, правил їх застосування згідно кодексів та стандартів;
- засвоєння алгоритмів вирішення проблем, пов'язаних з недобросовісною та нераціональною поведінкою економічних агентів;
- реалізація принципів етичної поведінки у сфері міжнародних фінансів та інвестицій;
- сформулювати уявлення про обов'язки фахівця з фінансів та інвестицій щодо усіх зацікавлених осіб (клієнти, працедавці, держава);
- опанувати навички, як діяти професійно та відповідно до етичних норм, а також заохочувати інших діяти таким чином, підтримуючи власну професійну репутацію та довіру до професії фахівців з міжнародних фінансів та інвестицій.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність працювати в команді.

б) спеціальних (фахових):

СК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

СК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин, вміти здійснювати управління фінансовими та інвестиційними потоками підприємств в сфері міжнародного бізнесу

СК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними, впроваджувати принципи соціальної відповідальності та етичної поведінки

СК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків

СК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Очікувані результати навчання.

1. **РН3.** Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

2. РН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.
3. РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
4. РН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.
5. РН10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування міжнародних підприємств, оцінювати та прогнозувати результати їх діяльності на основі фінансової та нефінансової звітності, розробляти стандарти етичної поведінки та соціальної відповідальності.
6. РН12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.
7. РН16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

3.ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ЕТИКИ ТА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

Тема 1. Концептуальні основи етики та професійних стандартів

Сутність етики та етичної поведінки у сфері міжнародних фінансів та інвестицій. Принципи етичної поведінки. Роль кодексів етики у формування довіри до фахівців. Вплив професійних об'єднань у становленні стандартів етичної поведінки. Порівняльна характеристика ролі законодавчих норм та кодексів етики. Механізм прийняття етичних рішень у сфері міжнародних фінансів та інвестицій. Застосування алгоритму прийняття етичних рішень.

Тема 2. Міжнародні кодекси етики у фінансово-інвестиційній галузі

Світова практика щодо впровадження кодексів етики провідних СРО у фінансово-інвестиційній галузі. Аналіз ключових положень стандартів етики провідних СРО (Американська академія актуаріїв, Американський інститут сертифікованих публічних бухгалтерів, Асоціація фінансових планувальників, Національна асоціація страхових та фінансових радників, Асоціація сертифікованих міжнародних інвестиційних аналітиків, Ліцензований інститут цінних паперів та інвестицій та ін.). Спільні та відмінні риси.

Тема 3.

Регулювання професійної діяльності учасників фондового ринку України

Роль підготовки та атестації фахівців фондового ринку у забезпеченні економічного зростання. Характеристика законодавчої бази та регуляторних підходів. Процес підготовки, атестації та сертифікації фахівців фондового ринку в Україні. Оцінка сучасної практики підготовки фахівців основними учасниками фондового ринку. Міжнародний досвід оцінювання підготовки та атестації фахівців фондового ринку. Етичні аспекти функціонування фондового ринку та необхідність їх врахування.

Змістовий модуль 2. Стандарти професійної поведінки

Тема 4. Професіоналізм та цілісність ринків капіталів

Ключові положення стандарту про професіоналізм (знання законодавства, незалежність та об'єктивність, навмисне спотворення фактів, неправомірна поведінка). Особливості інвестиційного законодавства в Україні. Ключові положення стандарту про цілісність ринків капіталів (матеріальна не оприлюднена інформація, маніпулювання ринком).

Тема 5. Обов'язки фахівця перед клієнтами та працедавцями

Роль обізнаності фахівця щодо своїх прав та обов'язків. Ключові положення стандарту про обов'язки перед клієнтами (лояльність, розсудливість та належна увага, забезпечення чесності і відповідності, презентація результатів взаємодії, дотримання конфіденційності). Ключові положення стандарту про обов'язки перед працедавцями (лояльність, домовленість про додаткову винагороду, обов'язки керівників).

Тема 6. Інвестиційний аналіз та конфлікт інтересів

Специфіка проведення інвестиційного аналізу та презентації результатів. Ключові положення стандарту про інвестиційний аналіз (старанність та обґрунтованість, спілкування з клієнтами та потенційними клієнтами, ведення документації). Визначення сутності та типів конфліктів інтересів серед зацікавлених осіб. Ключові положення стандарту про конфлікт інтересів (повідомлення про конфлікти, пріоритетність операцій, винагороди за рекомендації). Обов'язки членів та кандидатів професійних об'єднань.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Основи етики та етичної поведінки										
Тема 1. Концептуальні основи етики та професійних стандартів	12	4	2		6					
Тема 2. Міжнародні кодекси етики у фінансово-інвестиційній галузі	10	2	2		6					
Тема 3. Регулювання професійної діяльності учасників фондового ринку України	12	2	4		6					
Разом за змістовим модулем 1	34	8	8		18					
Змістовий модуль 2. Стандарти професійної поведінки										
Тема 4. Професіоналізм та цілісність ринків капіталів	10	2	2		6					
Тема 5. Обов'язки фахівця перед клієнтами та працедавцями	12	4	2		6					
Тема 6. Інвестиційний аналіз та конфлікт інтересів	10	2	2		6					
Разом за змістовим модулем 2	32	8	6		18					
ІНДЗ*	24				24					
Усього годин	90	16	14		60					

* – за наявності

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Концептуальні основи етики та професійних стандартів	2
2	Тема 2. Міжнародні кодекси етики у фінансово-інвестиційній галузі	2
3	Тема 3. Регулювання професійної діяльності учасників фондового ринку України	4
4	Тема 4. Професіоналізм та цілісність ринків капіталів	2
5	Тема 5. Обов'язки фахівця перед клієнтами та працедавцями	2
6	Тема 6. Інвестиційний аналіз та конфлікт інтересів	2
	Разом	14

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1	Механізм інтеграції етики в прийняття фінансово-інвестиційних рішень [1]	6
2	Міжнародний досвід розробки стандартів професійної поведінки [2]	6
3	Особливості формування етичних компетенцій фахівців в Україні [1]	6
4	Дії фахівців щодо дотримання стандарту професіоналізму [1]	6
5	Дії фахівців щодо дотримання стандарту обов'язків [1]	6
6	Конфлікти інтересів в практиці діяльності національних компаній [2]	6
7	Роль незалежних директорів в забезпеченні етичної поведінки стейкхолдерів [2]	6
8	Виконання ІНДЗ [3]	24
	Разом	60

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;

[2] – підготовка доповіді, написання есе;

[3] – аналіз джерел, збір інформації та виконання ІНДЗ.

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

На основі необхідних вихідних даних, кожний студент самостійно проводить аналіз та оцінку потенційної або наявної етичної дилеми на прикладі діяльності міжнародної або національної корпорації. Ключовими елементами плану завдання є опис міжнародної бізнес-структури та видів діяльності корпорації, аналіз ключових напрямків реалізації етичних дій, аналіз кодексів етики або корпоративного управління компанії, визначення впливу розв'язання етичної дилеми на фінансові показники компанії. Виконане завдання оформляється за технічними вимогами курсової роботи, обсяг завдання – від 10 до 15 сторінок. Оцінка за завдання виставляється під час його захисту студентом, який проводиться на останньому занятті та в часи консультацій викладача на кафедрі. Максимальна кількість балів за завдання – до 24 балів у складі загальної підсумкової оцінки за семестр.

8. Методи навчання

Лекції, розв'язування вправ, обговорення проблемних питань, опрацювання актуальних новин зарубіжних та національних інформаційних агенств, виконання самостійних завдань, конспектування, складання і захист індивідуального виконаного завдання.

9. Методи контролю

Поточне оцінювання усних відповідей та письмових завдань, завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, оцінювання індивідуального завдання; підсумковий письмовий тест після кожного змістовного модуля.

10. Питання для підсумкового контролю

1. Сутність етики та етичної поведінки у сфері міжнародних фінансів та інвестицій.
2. Принципи етичної поведінки.
3. Роль кодексів етики у формування довіри до фахівців.
4. Вплив професійних об'єднань у становленні стандартів етичної поведінки.
5. Порівняльна характеристика ролі законодавчих норм та кодексів етики.
6. Механізм прийняття етичних рішень у сфері міжнародних фінансів та інвестицій.
7. Застосування алгоритму прийняття етичних рішень.
8. Аналіз ключових положень стандартів етики провідних СРО. Спільні та відмінні риси.

9. Роль підготовки та атестації фахівців фондового ринку у забезпеченні економічного зростання.
10. Характеристика законодавчої бази та регуляторних підходів в Україні.
11. Процес підготовки, атестації та сертифікації фахівців фондового ринку в Україні.
12. Оцінка сучасної практики підготовки фахівців основними учасниками фондового ринку.
13. Міжнародний досвід оцінювання підготовки та атестації фахівців фондового ринку.
14. Етичні аспекти функціонування фондового ринку та необхідність їх врахування.
15. Ключові положення стандарту про професіоналізм.
16. Особливості інвестиційного законодавства в Україні.
17. Ключові положення стандарту про цілісність ринків капіталів.
18. Роль обізнаності фахівця щодо своїх прав та обов'язків.
19. Ключові положення стандарту про обов'язки перед клієнтами
20. Ключові положення стандарту про обов'язки перед працедавцями.
21. Специфіка проведення інвестиційного аналізу та презентації результатів.
22. Ключові положення стандарту про інвестиційний аналіз.
23. Визначення сутності та типів конфліктів інтересів серед зацікавлених осіб.
24. Ключові положення стандарту про конфлікт інтересів.
25. Обов'язки членів та кандидатів професійних об'єднань.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль						Модульний контроль		ІНДЗ	Сума балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2		
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
10	12	14	10	10	20	36	40	24	100

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення.
2. Рекомендована література.
3. Електронні інформаційні ресурси.
4. Ілюстративні матеріали.

13. Рекомендована література

Основна

1. Кодекс етики та стандарти професійної поведінки. – CFA Institute. URL: <https://www.cfainstitute.org/en/ethics-standards/ethics/code-of-ethics-standards-of-conduct-guidance> (дата звернення: 10.08.2020)
2. Концепція підготовки та атестації фахівців фондового ринку та керуючих активами. – НКЦПФР. – 2017. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/pdgotovka-ta-atestatsiya-fahvtstv-fondovogo-rinku-ta-keruyutчих-aktivami-prozorsty-vdpovdnsty-sutchasnim-vimogam-ta-mz/> (дата звернення: 10.08.2020)
3. Standards of Practice. Handbook 11th edition. - CFA Institute. – 2014. – 294 p.
4. Хохлов В. Огляд кодексів етики у фінансово-інвестиційній галузі: аналіз особливостей та спільні риси. - CFA Society Ukraine. – 2020. – 38 с.
5. Ethics In Practice, Ethics In Investment Management: Casebook. - CFA Institute. – 2019. – 238 p.
6. Матос П. ESG-Принципи Та Відповідальне Інституційне Інвестування у світі: Критичний огляд досліджень ; пер. з англ. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. - 88 с.

Додаткова

7. Довіра до фахівців з фінансів та інвестицій в Україні: результати опитування. - CFA Society Ukraine. – 2020. URL: <https://ua.cfaukraine.org/dovira-do-fahvtstv-z-finansiv-ta-investitsiy-v-ukrayini-opytuvannya/> (дата звернення: 10.08.2020)
8. Історія фінансових ринків. Від класиків - сучасникам / за ред. Д. Чемберса та Е. Дімсона; пер. з англ. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. - 308 с.
9. Прибуток чи принципи: велика історія етичної дилеми фінансистів. – 2020. - URL: <https://project.liga.net/projects/ethics-in-finance/> (дата звернення: 10.08.2020)
10. Манучарян Д. Афера на \$67 млрд. Інтерв'ю с экс-фіндиром Enron Ендрю Фастоу. – 2019. URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/all/interview/afera-na-67-mlrd-intervyu-s-eks-findirom-enron-endryu-fastou> (дата звернення: 10.08.2020)
11. Jennings M. Ethics and Financial Markets: The Role of the Analyst. - The Research Foundation of CFA Institute. – 2013. – 89 p.
12. Environmental, Social, And Governance Issues In Investing: A Guide for Investment Professionals. - CFA Institute. - 2015. – October. – 52 p.
13. Langevoort D. Ethical Mindfulness: A Guide For New Financial Services Professionals. - CFA Institute. – 2014. – 9 p.
14. Statman M. Behavioral Finance: The Second Generation.- The Research Foundation of CFA Institute. – 2019. – 248 p.

Електронні ресурси

15. Міжнародний інформаційно-аналітичний портал URL: <https://www.investopedia.com> (дата звернення: 17.08.2020)
16. Офіційний сайт Міжнародної Асоціації Інвестиційних Професіоналів URL: <https://www.cfainstitute.org> (дата звернення: 17.08.2020)
17. Офіційний YouTube канал CFA Society Ukraine URL: <https://www.youtube.com/user/CFAUkraine2/videos> (дата звернення: 17.08.2020)
18. Офіційний сайт НКЦПФР <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 17.08.2020)